

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 10ης Σεπτεμβρίου 2009*

Στην υπόθεση C-201/08,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Hessisches Finanzgericht (Γερμανία) με απόφαση της 8ης Μαΐου 2008, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Μαΐου 2008, στο πλαίσιο της δίκης

Plantanol GmbH & Co. KG

κατά

Hauptzollamt Darmstadt,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους A. Rosas, πρόεδρο τμήματος, A. Ó Caoimh (εισηγητή), J. N. Cunha Rodrigues, U. Lohmus και P. Lindh, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: J. Mazák
γραμματέας: R. Žegez, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 6ης Μαΐου 2009,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Plantanol GmbH & Co. KG, εκπροσωπούμενη από τον J. Runkel, διαχειριστή,
- το Hauptzollamt Darmstadt, εκπροσωπούμενο από την M. Völlm και τον K. Goldmann,
- η Πολωνική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Dowgielewicz,
- η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τον S. Ossowski, επικουρούμενο από τον P. Mantle, barrister,
- η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους W. Mölls, B. Schima και K. Gross,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 3 της οδηγίας 2003/30/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Μαΐου 2003, σχετικά με την προώθηση της χρήσης βιοκαυσίμων ή άλλων ανανεώσιμων καυσίμων για τις μεταφορές (ΕΕ L 123, σ. 42), καθώς και των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.
- ² Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Plantanol GmbH & Co. KG και του Hauptzollamt Darmstadt (τελωνειακή αρχή του Darmstadt) σχετικά με την καταβολή του φόρου επί της ενέργειας του μηνός Μαΐου 2007.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

Η οδηγία 2003/30

- 3 Η δέκατη, δωδέκατη, δέκατη τέταρτη, δέκατη ένατη, εικοστή, εικοστή δεύτερη και εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 2003/30 έχουν ως εξής:

«(10) Η προώθηση της χρήσης βιοκαυσίμων στις μεταφορές αποτελεί ενδιάμεσο στάδιο προς την ευρύτερη εφαρμογή της βιομάζας, παρέχοντας τη δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης των βιοκαυσίμων στο μέλλον, χωρίς να αποκλείονται άλλες δυνατότητες, ιδίως αυτή του υδρογόνου.

[...]

(12) Καθαρά φυτικά έλαια από ελαιούχα φυτά, παραγόμενα με συμπίεση, έκθλιψη ή ανάλογες μεθόδους, φυσικά ή εξευγενισμένα αλλά μη χημικώς τροποποιημένα, μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως βιοκαύσιμα σε ειδικές περιπτώσεις όπου η χρήση τους είναι συμβατή με τον τύπο του οικείου κινητήρα και τις αντίστοιχες απαιτήσεις εκπομπών.

[...]

- (14) Η βιοαιθανόλη και το βιοντίζελ, όταν χρησιμοποιούνται σε οχήματα σε καθαρή μορφή ή ως μείγμα, θα πρέπει να τηρούν τις ισχύουσες ποιοτικές προδιαγραφές προς εξασφάλιση της βέλτιστης απόδοσης των κινητήρων. [...]
- (19) Στο ψήφισμά του της 18ης Ιουνίου 1998 [ΕΕ C 210, σ. 215], το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ζήτησε αύξηση του μεριδίου των βιοκαυσίμων στην αγορά σε 2 % κατά τα επόμενα πέντε χρόνια, μέσω μιας δέσμης μέτρων, συμπεριλαμβανομένης της φορολογικής απαλλαγής, των οικονομικών ενισχύσεων της μεταποιητικής βιομηχανίας και της θέσπισης ενός υποχρεωτικού ποσοστού βιοκαυσίμων για τις εταιρείες πετρελαιοειδών.
- (20) Η βέλτιστη μέθοδος αύξησης του μεριδίου των βιοκαυσίμων στις εθνικές αγορές και την κοινοτική αγορά εξαρτάται από τη διαθεσιμότητα των πόρων και των πρώτων υλών, από τις εθνικές και κοινοτικές πολιτικές για την προώθηση των βιοκαυσίμων, από τις φορολογικές ρυθμίσεις και από τη δέουσα συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων παραγόντων/μερών.
- [...]
- (22) Η προώθηση της παραγωγής και χρήσης βιοκαυσίμων θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση της εξάρτησης από τις εισαγωγές ενέργειας και των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Επιπλέον, βιοκαύσιμα σε καθαρή μορφή ή σε μείγμα μπορούν καταρχήν να χρησιμοποιούνται στα υπάρχοντα μηχανοκίνητα οχήματα και με τα υπάρχοντα συστήματα διανομής καυσίμων. Η πρόσμειξη των βιοκαυσίμων με ορυκτά καύσιμα θα διευκόλυνε την ενδεχόμενη μείωση του κόστους στο σύστημα διανομής στην Κοινότητα.

[...]

(27) Πρέπει να ληφθούν μέτρα για την ταχεία ανάπτυξη ποιοτικών προτύπων για τα βιοκαύσιμα που πρόκειται να χρησιμοποιούνται στον τομέα της αυτοκίνησης, τόσο σε καθαρή μορφή όσο και σε ανάμειξη με συμβατικά καύσιμα. Παρ' όλο ότι το βιοαποικοδομήσιμο κλάσμα των αποβλήτων αποτελεί δυνητικώς χρήσιμη πηγή για την παραγωγή βιοκαυσίμων, το πρότυπο ποιότητας πρέπει να λαμβάνει υπόψη τη μόλυνση που ενδεχομένως υπάρχει στα απόβλητα έτσι ώστε να αποφεύγεται η βλάβη στο όχημα ή/και η επιδείνωση των εκπομπών από συγκεκριμένα συστατικά.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/30 ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία επιδιώκει να προάγει τη χρήση βιοκαυσίμων ή άλλων ανανεώσιμων καυσίμων προς αντικατάσταση του πετρελαίου ντίζελ ή της βενζίνης στις μεταφορές σε κάθε κράτος μέλος, προκειμένου να συμβάλει στην επίτευξη στόχων όπως η τήρηση των δεσμεύσεων σχετικά με τις κλιματικές μεταβολές, η φιλική προς το περιβάλλον ασφάλεια του εφοδιασμού και η προώθηση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

α) “βιοκαύσιμα”: υγρό ή αέριο καύσιμο για τις μεταφορές το οποίο παράγεται από βιομάζα»

- β) “βιομάζα”: το βιοαποικοδομήσιμο κλάσμα προϊόντων, αποβλήτων και καταλοίπων από γεωργικές (συμπεριλαμβανομένων φυτικών και ζωικών ουσιών), δασοκομικές και συναφείς βιομηχανικές δραστηριότητες, καθώς και το βιοαποικοδομήσιμο κλάσμα των βιομηχανικών και αστικών αποβλήτων

[...]

2. Τουλάχιστον τα προϊόντα που απαριθμούνται κατωτέρω θεωρούνται βιοκαύσιμα:

- α) “βιοαιθανόλη”: αιθανόλη η οποία παράγεται από βιομάζα ή/και από το βιοαποικοδομήσιμο κλάσμα αποβλήτων, για χρήση ως βιοκαύσιμο
- β) “ντίзел βιολογικής προέλευσης”: μεθυλεστέρας ο οποίος παράγεται από φυτικά ή ζωικά έλαια, ποιότητας ντίзел, για χρήση ως βιοκαύσιμο

[...]

- ι) “καθαρά φυτικά έλαια”: έλαια από ελαιούχα φυτά, παραγόμενα με συμπίεση, έκθλιψη ή ανάλογες μεθόδους, φυσικά ή εξευγενισμένα αλλά μη χημικώς τροποποιημένα, όταν είναι συμβατά με τον τύπο του οικείου κινητήρα και τις αντίστοιχες προϋποθέσεις όσον αφορά τις εκπομπές.»

6 Το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα εξής:

- «1. α) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίσουν ότι μια ελάχιστη αναλογία βιοκαυσίμων και άλλων ανανεώσιμων καυσίμων διατίθεται στις αγορές τους, και καθορίζουν, προς τούτο, εθνικούς ενδεικτικούς στόχους.
- β) i) Μια τιμή αναφοράς για τους στόχους αυτούς είναι 2%, υπολογιζόμενη βάσει του ενεργειακού περιεχομένου, επί του συνόλου της βενζίνης και του πετρελαίου ντίζελ που διατίθεται στις αγορές τους προς χρήση στις μεταφορές έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005.
- ii) Μια τιμή αναφοράς για τους στόχους αυτούς είναι 5,75% υπολογιζόμενη βάσει του ενεργειακού περιεχομένου, επί του συνόλου της βενζίνης και του πετρελαίου ντίζελ, προς χρήση στις μεταφορές, που διατίθενται στις αγορές τους μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2010.

2. Τα βιοκαύσιμα μπορούν να διατίθενται υπό τις ακόλουθες μορφές:

- α) ως αμιγή βιοκαύσιμα, ή με υψηλή περιεκτικότητα σε παράγωγα πετρελαιοειδών, σύμφωνα με συγκεκριμένα ποιοτικά πρότυπα που ισχύουν για τις μεταφορές ☒
- β) ως βιοκαύσιμα αναμεμιγμένα με παράγωγα πετρελαιοειδών, σύμφωνα με τα συναφή ευρωπαϊκά πρότυπα που δίνουν τις σχετικές με τα καύσιμα μεταφορών τεχνικές προδιαγραφές (EN 228 και EN 590) ☒

- γ) ως υγρά τα οποία προέρχονται από βιοκαύσιμα, όπως ο ΕΤΒΕ (αιθυλοτριτοβουτυλαιθέρας), το ποσοστό βιοκαυσίμου των οποίων καθορίζεται στο άρθρο 2 παράγραφος 2.

[...]

4. Στο πλαίσιο των μέτρων που θεσπίζουν, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τη συνολική κλιματική και περιβαλλοντική ισορροπία των διαφόρων τύπων βιοκαυσίμων και άλλων ανανεώσιμων καυσίμων και δύνανται να προωθούν κατά προτεραιότητα τα καύσιμα εκείνα που παρουσιάζουν πολύ καλή και αποτελεσματική από άποψη κόστους περιβαλλοντική ισορροπία, ενώ λαμβάνουν παράλληλα υπόψη την ανταγωνιστικότητα και την ασφάλεια του εφοδιασμού.

[...]»

Η οδηγία 2003/96/ΕΚ

- 7 Η οδηγία 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ L 283, σ. 51), έχει ως αντικείμενο την επιβολή, σε κοινοτικό επίπεδο, φορολογίας επί των ενεργειακών προϊόντων, πέραν της φορολογίας επί των πετρελαιοειδών, τα οποία καλύπτονται από την οδηγία 92/81/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την εναρμόνιση των διαρθρώσεων των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στα πετρελαιοειδή (ΕΕ L 316, σ. 12), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 94/74/ΕΚ του Συμβουλίου, της 22ας Δεκεμβρίου 1994 (ΕΕ L 365, σ. 46), και της οδηγίας 92/82/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 1992, για την προσέγγιση των συντελεστών των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται στα πετρελαιοειδή (ΕΕ L 316, σ. 19), όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 94/74.

- 8 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/96/EK ορίζει ότι τα κράτη μέλη επιβάλλουν φορολογία στα ενεργειακά προϊόντα και την ηλεκτρική ενέργεια σύμφωνα με την εν λόγω οδηγία.
- 9 Το άρθρο 2 της προαναφερθείσας οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«1. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας ο όρος “ενεργειακά προϊόντα” εφαρμόζεται στα προϊόντα:

α) που υπάγονται στους κωδικούς [της συνδυασμένης ονοματολογίας, στο εξής «ΣΟ»] 1507 έως 1518, εφόσον πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ως καύσιμα θέρμανσης ή ως καύσιμα κινητήρων

β) που υπάγονται στους κωδικούς ΣΟ 2701, 2702 και 2704 έως 2715

[...]

3. [...]

Εκτός από τα φορολογητέα προϊόντα που αναφέρονται στην παράγραφο 1, κάθε προϊόν το οποίο πρόκειται να χρησιμοποιηθεί, διατίθεται προς πώληση ή χρησιμοποιείται ως καύσιμο κινητήρων ή ως πρόσθετο ή προκειμένου να αυξήσει τον τελικό όγκο του καυσίμου κινητήρων φορολογείται με το συντελεστή του ισοδυνάμου καυσίμου κινητήρων.

[...]

5. Οι κωδικοί της [ΣΟ] στους οποίους παραπέμπει η παρούσα οδηγία είναι εκείνοι που περιλαμβάνονται στον κανονισμό (ΕΚ) 2031/2001 της Επιτροπής, της 6ης Αυγούστου 2001, που τροποποιεί το παράρτημα Ι του κανονισμού (ΕΟΚ) 2658/87 του Συμβουλίου για τη δασμολογική και στατιστική ονοματολογία και το κοινό δασμολόγιο [(ΕΕ L 279, σ. 1)].

[...]»

¹⁰ Το άρθρο 16 της οδηγίας 2003/96 ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 5, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν απαλλαγή ή μειωμένο φορολογικό συντελεστή, υπό φορολογικό έλεγχο, στα φορολογητέα προϊόντα που προβλέπονται στο άρθρο 2 όταν αυτά αποτελούνται από ή περιέχουν ένα ή περισσότερα από τα ακόλουθα προϊόντα:

— προϊόντα που υπάγονται στους κωδικούς ΣΟ 1507 έως 1518,

[...]

3. Η απαλλαγή ή η μείωση της φορολογίας που εφαρμόζουν τα κράτη μέλη προσαρμόζεται ώστε να ληφθούν υπόψη οι διακυμάνσεις των τιμών των πρώτων υλών,

προκειμένου να αποφευχθεί η υπεραντισταθμίση των πρόσθετων δαπανών που συνδέονται με την παραγωγή των προϊόντων που αναφέρονται στην παράγραφο 1.

[...]»

Ο κανονισμός 2031/2001

- 11 Κατά το παράρτημα I του κανονισμού 2031/2001, το κραμβέλαιο και το πετρέλαιο ντίζελ υπάγονται αντιστοίχως στους κωδικούς 1514 και 2710 της ΣΟ.

Η εθνική νομοθεσία

Ο νόμος περί φορολογίας των πετρελαιοειδών

- 12 Ο νόμος περί φορολογίας των πετρελαιοειδών (Mineralölsteuergesetz), όπως τροποποιήθηκε δυνάμει του νόμου για την τροποποίηση του νόμου περί φορολογίας των πετρελαιοειδών και άλλων νομοθετημάτων, της 23ης Ιουλίου 2002 (BGBl. 2002 I, σ. 2778, στο εξής: νόμος περί φορολογίας των πετρελαιοειδών), περιείχε το άρθρο 2α με τίτλο «Μειωμένοι φορολογικοί συντελεστές υπέρ των βιοκαυσίμων», το οποίο όριζε τα εξής:

«1) Οι φορολογικοί συντελεστές που θεσπίζονται δυνάμει των άρθρων 2, παράγραφος 1, και 3, παράγραφος 1, μειώνονται έως τις 31 Δεκεμβρίου 2008 ανάλογα με το ποσοστό βιοκαυσίμου που αποδεδειγμένα περιέχεται στα πετρελαιοειδή που αναφέρονται στα εν λόγω άρθρα.

- 2) Τα βιοκαύσιμα αποτελούν ενεργειακά προϊόντα που παράγονται αποκλειστικά από βιομάζα [...]. Τα ενεργειακά προϊόντα που παράγονται σε ένα ποσοστό από βιομάζα, κατά την έννοια του πρώτου εδαφίου, θεωρούνται βιοκαύσιμα όσον αφορά το εν λόγω ποσοστό. Οι μεθυλεστέρες που παράγονται από φυτικά έλαια συνιστούν βιοκαύσιμα.

- 3) Το ομοσπονδιακό υπουργείο οικονομικών [...] υποβάλλει ανά διετία στο Bundestag [δεύτερο σώμα της ομοσπονδιακής βουλής], για πρώτη δε φορά το αργότερο έως τις 31 Μαρτίου 2004, έκθεση σχετικά με την εμπορία των βιοκαυσίμων και την εξέλιξη των τιμών της βιομάζας και του αργού πετρελαίου, καθώς και των τιμών των βιοκαυσίμων, και προτείνει στην έκθεση αυτή, εφόσον κρίνεται αναγκαίο, την προσαρμογή στην εξέλιξη της αγοράς των μειώσεων των φορολογικών συντελεστών υπέρ των βιοκαυσίμων.»

13 Ο δεύτερος νόμος για την τροποποίηση των φορολογικών διατάξεων — τροποποιητικός φορολογικός νόμος του 2003 (Zweites Gesetz zur Änderung steuerrechtlicher Vorschriften — Steueränderungsgesetz 2003), της 15ης Δεκεμβρίου 2003 (BGBl. 2003 I, σ. 2645), τροποποίησε το άρθρο 2α, παράγραφοι 1 και 2, του νόμου περί φορολογίας των πετρελαιοειδών από την 1η Ιανουαρίου 2004, προκειμένου, αφενός, να παραταθεί η εφαρμογή των μειωμένων φορολογικών συντελεστών υπέρ των βιοκαυσίμων έως τις 31 Δεκεμβρίου 2009, αφετέρου, να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής τους στα βιοκαύσιμα θέρμανσης. Η παράγραφος 3 του εν λόγω άρθρου τροποποιήθηκε ως εξής:

«Η χορήγηση μειωμένων φορολογικών συντελεστών δεν πρέπει να οδηγεί σε υπεραντισταθμίση των πρόσθετων δαπανών που συνδέονται με την παραγωγή των βιοκαυσίμων κίνησης και θέρμανσης, που αναφέρονται στην παράγραφο 1. Για τον σκοπό αυτό, το ομοσπονδιακό υπουργείο οικονομικών [...] υποβάλλει ετησίως στο Bundestag, για πρώτη δε φορά το αργότερο έως τις 31 Μαρτίου 2005, έκθεση σε σχέση κυρίως με την εμπορία των βιοκαυσίμων κινητήρων και θέρμανσης και την εξέλιξη των τιμών της βιομάζας και του αργού πετρελαίου, καθώς και των τιμών των βιοκαυσίμων κίνησης και θέρμανσης, και προτείνει στην έκθεση αυτή, σε περίπτωση υπεραντισταθμίσεως, την προσαρμογή των μειώσεων των φορολογικών συντελεστών υπέρ των βιοκαυσίμων κίνησης και θέρμανσης στην εξέλιξη της αγοράς σε συνάρτηση με τις διακυμάνσεις στις τιμές των πρώτων υλών. Εν προκειμένω, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις στην προστασία του περιβάλλοντος και του κλίματος, η προστασία των φυσικών πόρων, το εξωτερικό κόστος των διαφόρων καυσίμων, η ασφάλεια του εφοδιασμού και η επίτευξη του στόχου όσον αφορά την ελάχιστη αναλογία βιοκαυσίμων και άλλων ανανεώσιμων καυσίμων σύμφωνα με την [οδηγία 2003/30]. [...]»

Ο νόμος περί φορολογίας της ενέργειας

- 14 Ο νόμος για την αναμόρφωση της φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και την τροποποίηση του νόμου περί φορολογίας της ηλεκτρικής ενέργειας (Gesetz zur Neuregelung der Besteuerung von Energieerzeugnissen und zur Änderung des Stromsteuergesetzes), της 15ης Ιουλίου 2006 (BGBl. 2006 I, σ. 1534), παραπέμποντας ρητά στις οδηγίες 2003/30 και 2003/96, θέσπισε, δυνάμει του πρώτου του άρθρου, τον νόμο περί φορολογίας της ενέργειας (Energiesteuergesetz). Ο εν λόγω νόμος, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1η Αυγούστου 2006 και κατήργησε από την ημερομηνία αυτή τον νόμο περί φορολογίας των πετρελαιοειδών, υπάγει τα βιοκαύσιμα σε φορολογία ως «ενεργειακά προϊόντα».
- 15 Το άρθρο 50 του νόμου περί φορολογίας της ενέργειας, που φέρει τον τίτλο «Απαλλαγή υπέρ των βιοκαυσίμων κίνησης και θέρμανσης», ορίζει στις παραγράφους 1 και 2 τα ακόλουθα:

- «1) Ο υποκείμενος στον φόρο δύναται να ζητήσει απαλλαγή για τα ενεργειακά προϊόντα, τα οποία φορολογούνται αποδεδειγμένα και περιέχουν βιοκαύσιμα κίνησης ή θέρμανσης. [...] Η απαλλαγή χορηγείται, με την επιφύλαξη των διατάξεων της παραγράφου 2, τρίτο εδάφιο, έως την 31η Δεκεμβρίου 2009.
- 2) Η απαλλαγή χορηγείται για τον φόρο που αναλογεί στο ποσοστό βιοκαυσίμου κίνησης ή θέρμανσης. Κατά παρέκκλιση από το πρώτο εδάφιο, τα ενεργειακά προϊόντα [...] που περιέχουν μεθυλεστέρες λιπαρών οξέων ή φυτικά έλαια ως βιοκαύσιμα τυγχάνουν μόνον μερικής απαλλαγής που αναλογεί στο ποσοστό μεθυλεστέρων λιπαρών οξέων ή φυτικών ελαίων. Η απαλλαγή ανέρχεται σε

[...]

2. ανά 1 000 λίτρα φυτικού ελαίου

έως 31 Δεκεμβρίου 2007	470,40 ΕΥΡΩ
από 1 Ιανουαρίου 2008 έως 31 Δεκεμ- βρίου 2008	370,40 ΕΥΡΩ
από 1 Ιανουαρίου 2009 έως 31 Δεκεμ- βρίου 2009	290,40 ΕΥΡΩ
από 1 Ιανουαρίου 2010 έως 31 Δεκεμ- βρίου 2010	210,40 ΕΥΡΩ
από 1 Ιανουαρίου 2011 έως 31 Δεκεμ- βρίου 2011	140,40 ΕΥΡΩ
από 1 Ιανουαρίου 2012	20,40 ΕΥΡΩ

[...]».

¹⁶ Το άρθρο 50, παράγραφος 4, του νόμου περί φορολογίας της ενέργειας ορίζει, όπως και οι προγενέστερες διατάξεις του νόμου περί φορολογίας των πετρελαιοειδών, ότι η

απαλλαγή δεν πρέπει να έχει ως συνέπεια υπεραντιστάθμιση των πρόσθετων δαπανών που συνδέονται με την παραγωγή βιοκαυσίμων.

- 17 Το άρθρο 50 του νόμου περί φορολογίας της ενέργειας τροποποιήθηκε την 1η Ιανουαρίου 2007 δυνάμει του νόμου περί καθιέρωσης ποσοστού βιοκαυσίμων κατόπιν τροποποίησης του ομοσπονδιακού νόμου περί προστασίας έναντι των ρυπογόνων εκπομπών και περί τροποποίησης των διατάξεων σχετικά με τη φορολογία επί της ενέργειας και του ηλεκτρικού ρεύματος (*Gesetz zur Einführung einer Biokraftstoffquote durch Änderung des Bundes-Immissionsschutzgesetzes und zur Änderung energie- und stromsteuerrechtlicher Vorschriften*), της 18ης Δεκεμβρίου 2006 (*BGBI.* 2006 I, σ. 3180, στο εξής: νόμος περί καθιέρωσης ποσοστού βιοκαυσίμων). Παραπέμποντας ρητά στις οδηγίες 2003/30 και 2003/96, ο εν λόγω νόμος αφορά, σε ένα μεγάλο βαθμό, την αντικατάσταση του φορολογικού πλεονεκτήματος που χορηγείται στα βιοκαύσιμα με την υποχρέωση ανάμειξης ή εμπορίας ενός ελαχίστου ποσοστού βιοκαυσίμων.
- 18 Το άρθρο 50, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί φορολογίας της ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε δυνάμει του νόμου περί καθιέρωσης ποσοστού βιοκαυσίμων, περιορίζει επομένως εφεξής την απαλλαγή στα καθαρά μόνον βιοκαύσιμα, ήτοι σε εκείνα που δεν έχουν αναμειχθεί με άλλα ενεργειακά προϊόντα, εξαιρουμένων εντούτοις, δυνάμει των σημείων 2 και 3, των βιοκαυσίμων «των οποίων η χρήση αξίζει να ενθαρρυνθεί ιδιαίτερα». Στα εν λόγω βιοκαύσιμα, τα οποία απαριθμούνται στην παράγραφο 5 του προαναφερθέντος άρθρου 50, περιλαμβάνονται κυρίως οι συνθετικοί υδρογονάνθρακες ή τα μείγματα αυτών, που παράγονται μέσω θερμοχημικής επεξεργασίας της βιομάζας και είναι γνωστά ως «BtL», καθώς επίσης τα ενεργειακά προϊόντα τα οποία περιέχουν βιοαιθανόλη σε ποσοστό 70 έως 90 % και είναι γνωστά ως «E85».

Ο ομοσπονδιακός νόμος περί προστασίας έναντι των ρυπογόνων εκπομπών

- 19 Ο νόμος περί καθιέρωσης ποσοστού βιοκαυσίμων τροποποίησε, επίσης από την 1η Ιανουαρίου 2007, τον ομοσπονδιακό νόμο περί προστασίας έναντι των ρυπογόνων εκπομπών (*Bundes-Immissionsschutzgesetz*), της 26ης Σεπτεμβρίου 2002 (*BGBI.* 2002 I, σ. 3830), καθορίζοντας, στο άρθρο 37a, παράγραφος 3, το ελάχιστο ποσοστό βιοκαυσίμου, το οποίο πρέπει να περιέχεται στη συνολική ποσότητα καυσίμου που

διατίθεται στο εμπόριο. Κατά την παράγραφο 4 του εν λόγω άρθρου, το ελάχιστο αυτό ποσοστό επιτυγχάνεται είτε μέσω ανάμειξης με βενζίνη ή πετρέλαιο είτε μέσω εμπορίας καθαρού βιοκαυσίμου.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 20 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης εμπορεύεται στη Γερμανία από το 2005 καύσιμο με την ονομασία «Plantanol-Diesel», το οποίο παράγεται μέσω της ανάμειξης εντός μιας δεξαμενής βυτιοφόρου, ειδικά διαμορφωμένης για αυτόν το σκοπό, παρθένου φυτικού ελαίου, εν προκειμένω εξευγενισμένου κραμβέλαιου (κατά 60 % το καλοκαίρι και κατά 50 % τον χειμώνα) με πετρέλαιο ορυκτής προέλευσης (κατά 37 % και 47 % αντίστοιχα) και ειδικά πρόσθετα (κατά 3 %). Το εν λόγω προϊόν προορίζεται για διάφορους σταθμούς δημοτικών οχημάτων, καθώς και για μία εταιρεία που παρέχει υπηρεσίες δημοσίων μεταφορών στην Frankfurt-am-Main.
- 21 Κατά την απόφαση περί παραπομπής, το Plantanol-Diesel, το οποίο πληροί τις προδιαγραφές του προκαταρκτικού προτύπου DIN V 51605, μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο στους παλαιούς πετρελαιοκινητήρες όσο και στους σύγχρονους πετρελαιοκινητήρες απευθείας έγχυσης, χωρίς να χρειάζονται επεμβάσεις για την εγκατάσταση νέων εξαρτημάτων ή τεχνικές προσαρμογές στον κινητήρα του οχήματος. Ορισμένες μελέτες υπογράμμισαν εξάλλου τα πλεονεκτήματα του εν λόγω προϊόντος έναντι των ορυκτών καυσίμων, όσον αφορά τις εκπομπές σωματιδίων αιθάλης, το ισοζύγιο διοξειδίου του άνθρακα, την κατανάλωση και την πιθανότητα καρκινογένεσης.
- 22 Κατόπιν της θέσεως σε ισχύ, την 1η Ιανουαρίου 2007, του άρθρου 50, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί φορολογίας της ενέργειας, όπως αυτό τροποποιήθηκε δυνάμει του νόμου περί καθιέρωσης ποσοστού βιοκαυσίμων, το Hauptzollamt Darmstadt ζήτησε από την προσφεύγουσα της κύριας δίκης να καταβάλει φόρο επί των ενεργειακών προϊόντων για την περίοδο από 1η Ιανουαρίου έως 31 Μαΐου 2007, όσον αφορά το ποσοστό φυτικού ελαίου που περιείχετο στο Plantanol-Diesel.

- 23 Επιληφθέν κατά τη διαδικασία ασφαλιστικών μέτρων, το Hessisches Finanzgericht ανέστειλε, με διάταξη της 2ας Οκτωβρίου 2007, την πράξη βεβαίωσης φόρου για τους μήνες Μάιο και Ιούνιο 2007, επικαλούμενο ως λόγο το γεγονός ότι διατηρούσε σοβαρές αμφιβολίες όσον αφορά τη συμβατότητα του ως άνω άρθρου 50, παράγραφος 1, σημείο 1, με την οδηγία 2003/30. Με διάταξη της 14ης Απριλίου 2008, το Bundesfinanzhof ακύρωσε την εν λόγω διάταξη ασφαλιστικών μέτρων.
- 24 Στις 10 Οκτωβρίου 2007, το Hauptzollamt Darmstadt απέρριψε την αίτηση θεραπείας που άσκησε η προσφεύγουσα της κύριας δίκης αναφορικά με την πράξη βεβαίωσης φόρου για τον μήνα Μάιο 2007.
- 25 Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης άσκησε ένδικη προσφυγή κατά της ως άνω απόφασης ενώπιον του Hessisches Finanzgericht.
- 26 Στην απόφασή του περί παραπομπής, το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το άρθρο 50, παράγραφος 1, σημείο 1, του νόμου περί φορολογίας της ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε δυνάμει του νόμου περί καθιέρωσης ποσοστού βιοκαυσίμων, αντίκειται στο κοινοτικό δίκαιο.
- 27 Πρώτον, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η εν λόγω διάταξη αντίκειται στην οδηγία 2003/30, καθότι δεν εξαιρεί πλέον το συστατικό εκείνο μέρος του βιοκαυσίμου που περιέχεται σε ένα μείγμα καυσίμων και αποτελείται από παρθένο φυτικό έλαιο. Εξομοιώνοντας ουσιαστικά τα συστατικά μέρη ενός μείγματος καυσίμων, ανεξάρτητα από το αν προέρχονται από βιοκαύσιμο ή από ορυκτό καύσιμο, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας δεν είναι πλέον σε θέση να επιτύχει στον τομέα των μεταφορών τον στόχο μείωσης των εκπομπών αερίου που προκαλούν το φαινόμενο του θερμοκηπίου. Επιπροσθέτως, η κατάργηση της εν λόγω εξαίρεσης δεν έτυχε οιασδήποτε εκτίμησης όσον αφορά τις συνέπειες του μέτρου αυτού υπό το πρίσμα των κριτηρίων της αειφόρου ανάπτυξης. Εξάλλου, ο εθνικός νομοθέτης πεπλανημένως έκρινε ότι η κατάργηση αυτή είναι αναγκαία προκειμένου να αποφεύγεται η υπεραντισταθμίση.

28 Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο φρονεί ότι η προαναφερθείσα διάταξη αντίκειται σε ορισμένες γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου. Τουτέστιν, παραβιάζονται οι αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, καθόσον η θέσπιση της διάταξης αυτής δεν μπορούσε να προβλεφθεί από τους επιχειρηματίες, δεδομένου ότι ούτε η κοινοτική νομοθεσία είχε εν τω μεταξύ τροποποιηθεί, ούτε είχε ληφθεί κάποιο μεταβατικό μέτρο. Ωστόσο, η οδηγία 2003/30 βασίζεται στην αντίληψη ότι όλα τα βιοκαύσιμα, είτε χρησιμοποιούνται σε καθαρή μορφή είτε κατόπιν ανάμειξης, συμβάλλουν στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων. Η ίδια ως άνω διάταξη αντίκειται εξάλλου και στην αρχή της αναλογικότητας, καθότι δεν είναι απαραίτητη προκειμένου να διασφαλισθούν αποτελεσματικά τα φορολογικά έσοδα. Πράγματι, αφενός δεν επιχειρήθηκε οιαδήποτε εκτίμηση της απώλειας αυτής φορολογικών εσόδων, αφετέρου θεσπίστηκε συγχρόνως μία νέα απαλλαγή προς όφελος των βιοκαυσίμων «των οποίων η χρήση αξίζει να ενθαρρυνθεί ιδιαίτερα», τα οποία αποτελούν εξίσου μείγμα βιοκαυσίμων.

29 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Hessisches Finanzgericht αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Αντιβαίνει στο άρθρο 3 της οδηγίας 2003/30, εθνική διάταξη όπως είναι το άρθρο 50, παράγραφος 1, σημείο 1, τού γερμανικού νόμου περί φορολογίας της ενέργειας, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο [περί καθιέρωσης ποσοστού βιοκαυσίμων], με τον οποίο αποκλείεται η ευνοϊκή μεταχείριση των ποσοστών των βιοκαυσίμων από φυτικά έλαια που περιέχονται σε μείγματα καυσίμων ανταποκρινόμενα στο προκαταρκτικό πρότυπο DIN V 51605 (όπως ίσχυε τον Ιούλιο του 2006);
- 2) Επιβάλλει η κοινοτική αρχή της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης στα κράτη μέλη την υποχρέωση να μην τροποποιούν, εκτός αν συντρέχουν τελείως εξαιρετικές περιστάσεις, τις ρυθμίσεις τις οποίες έχουν θεσπίσει για τη μεταφορά της οδηγίας αυτής στο εσωτερικό δίκαιο και με τις οποίες έχουν δημιουργήσει ένα μακροπρόθεσμο σύστημα κινήτρων μέσω φορολογικών ελαφρύνσεων, αν η τροποποίηση γίνεται κατά το προβλεπόμενο από τις ρυθμίσεις αυτές χρονικό διάστημα και αποβαίνει σε βάρος της ευνοούμενης από τις ελαφρύνσεις επιχείρησης;»

- 30 Το αιτούν δικαστήριο, κρίνοντας ότι τα ερωτήματα αυτά χρήζουν επείγουσας απαντήσεως από το Δικαστήριο, δεδομένου ότι αφενός η οικονομική επιβίωση της προσφεύγουσας της κύριας δίκης, η οποία έχει αναστείλει προσωρινά τις δραστηριότητές της από την 15η Ιουλίου 2007, εξαρτάται από την έκβαση της κύριας δίκης, αφετέρου ότι η δίκη αυτή έχει σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις πέραν της προκειμένης υπόθεσης, καθότι η επίμαχη εθνική νομοθεσία ενδέχεται να απαξιώσει πλήρως τις επενδύσεις που έχουν πραγματοποιηθεί, κατόπιν των φορολογικών πλεονεκτημάτων που παρασχέθηκαν, με σκοπό να προωθηθεί η ανάπτυξη των βιοκαυσίμων, ζήτησε από το Δικαστήριο να εκδικάσει την αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως με την ταχεία διαδικασία, κατ' εφαρμογή του άρθρου 104α, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 31 Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου απέρριψε την αίτηση αυτή με διάταξη της 3ης Ιουλίου 2008, με το σκεπτικό ότι δεν πληρούνταν εν προκειμένω οι προϋποθέσεις του άρθρου 104α, πρώτο εδάφιο.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 32 Με το ερώτημα αυτό, το αιτούν δικαστήριο ζητεί ουσιαστικώς να διευκρινιστεί κατά πόσον το άρθρο 3 της οδηγίας 2003/30 έχει την έννοια ότι αντιβαίνει σε αυτό διάταξη της εθνική νομοθεσίας, όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, η οποία αποκλείει από το σύστημα φορολογικών απαλλαγών, που προβλέπει η ως άνω οδηγία υπέρ των βιοκαυσίμων, προϊόν, όπως αυτό περί του οποίου πρόκειται στην παρούσα περίπτωση, το οποίο προέρχεται από την ανάμιξη φυτικού ελαίου, πετρελαίου ορυκτής προέλευσης και ειδικών προσθέτων.
- 33 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί εκ προοιμίου ότι, καίτοι η οδηγία 2003/30 επιδιώκει, σύμφωνα με το πρώτο της άρθρο, να προάγει τη χρήση βιοκαυσίμων προς

αντικατάσταση του πετρελαίου ή της βενζίνης στις μεταφορές σε κάθε κράτος μέλος, δεν επιβάλλει εντούτοις στα κράτη μέλη οιονδήποτε δεσμευτικό στόχο όσον αφορά τη διάθεση στην αγορά ενός ελαχίστου ποσοστού βιοκαυσίμων.

- 34 Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από το ίδιο το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο α', η εν λόγω οδηγία προβλέπει απλώς ότι τα κράτη μέλη «θα πρέπει» να επιτύχουν, μέσω του καθορισμού εθνικών «ενδεικτικών» στόχων, μία ελάχιστη αναλογία, η οποία, υπολογιζόμενη βάσει του ενεργειακού περιεχομένου, καθορίζεται δυνάμει της παραγράφου 1, στοιχείο β', του εν λόγω άρθρου, αντιστοίχως, στο 2 % έως τις 31 Δεκεμβρίου 2005 και στο 5,75 % έως τις 31 Δεκεμβρίου 2010, επί του συνόλου της βενζίνης και του πετρελαίου που διατίθεται στις αγορές τους προς χρήση στις μεταφορές.
- 35 Διαπιστώνεται, ωστόσο, ότι η οδηγία 2003/30 δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη τα μέσα για την επίτευξη των ενδεικτικών αυτών στόχων, αλλά τους παρέχει σχετικώς τη δυνατότητα, να επιλέξουν ελεύθερα το είδος των μέτρων που θα λάβουν, αναγνωρίζοντάς τους κατ' αυτόν τον τρόπο ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως, ούτως ώστε να λάβουν ιδιαίτερα υπόψη, όπως προκύπτει από την εικοστή αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας, τη διαθεσιμότητα των πόρων και των πρώτων υλών, όπως επίσης και τις εθνικές πολιτικές για την προώθηση των βιοκαυσίμων.
- 36 Ως εκ τούτου, η οδηγία 2003/30 δεν επιβάλλει στα κράτη μέλη υποχρέωση θέσπισης ή διατήρησης σε ισχύ συστήματος φορολογικής απαλλαγής υπέρ των βιοκαυσίμων. Συναφώς, από την δέκατη ένατη αιτιολογική σκέψη της εν λόγω οδηγίας προκύπτει ότι, καίτοι το σύστημα φορολογικής απαλλαγής αποτελεί ένα από τα μέσα που διαθέτουν τα κράτη μέλη για την επίτευξη των στόχων που προβλέπονται από την οδηγία αυτή, εντούτοις μπορούν να χρησιμοποιηθούν και άλλα μέσα, όπως οι οικονομικές ενισχύσεις προς την μεταποιητική βιομηχανία ή ο καθορισμός υποχρεωτικού ποσοστού βιοκαυσίμων, που πρέπει να τηρούν οι εταιρείες πετρελαιοειδών.
- 37 Εξάλλου, από το άρθρο 3, παράγραφος 4, της οδηγίας 2003/30 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν επίσης ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως, όσον αφορά τα προϊόντα που επιθυμούν να προωθήσουν, προς επίτευξη των στόχων που τάσσει η οδηγία, καθόσον τα κράτη μέλη δύνανται να επιλέξουν την κατά προτεραιότητα προώθηση ορισμένων

τύπων βιοκαυσίμων, λαμβάνοντας υπόψη τη συνολική κλιματική και περιβαλλοντική τους ισορροπία, την αποδοτικότητά τους, καθώς επίσης την ανταγωνιστικότητα και την ασφάλεια του εφοδιασμού.

- 38 Υπό τις συνθήκες αυτές διαπιστώνεται ότι από τις διατάξεις της προαναφερθείσας οδηγίας δεν μπορεί να συναχθεί οιοδήποτε δικαίωμα για φορολογική απαλλαγή, ιδίως δε υπέρ ενός συγκεκριμένου προϊόντος.
- 39 Όπως αντιθέτως, από το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/96 προκύπτει ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται, καταρχήν, να επιβάλλουν φορολογία σε προϊόν, όπως το επίμαχο της κύριας δίκης, δεδομένου ότι το προϊόν αυτό, προερχόμενο από την ανάμιξη πετρελαίου ορυκτής προέλευσης, που υπάγεται στον κωδικό 2710 της ΣΟ, με φυτικό έλαιο, εν προκειμένω κραμβέλαιο, που υπάγεται στον κωδικό 1514 της ΣΟ, με πρόσθετα, το οποίο προορίζεται να χρησιμοποιηθεί ως καύσιμο κίνησης ή θέρμανσης, συνιστά, σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', και παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο της εν λόγω οδηγίας, «ενεργειακό προϊόν» κατά την έννοια του άρθρου αυτού (βλ., συναφώς, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 2008, C-517/07, Afton Chemical, Συλλογή 2008, σ. I-10427, σκέψη 40).
- 40 Εντούτοις, κατά το γράμμα του άρθρου 16, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96, τα κράτη μέλη μπορούν να απαλλάσσουν από τον φόρο ή να εφαρμόζουν μειωμένο φορολογικό συντελεστή, όταν πρόκειται για τέτοιου είδους ενεργειακά προϊόντα (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 5ης Ιουλίου 2007, C-145/06 και C-146/06, Fendt Italiana, Συλλογή 2007, σ. I-5869, σκέψη 36).
- 41 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 3 της οδηγίας 2003/30 έχει την έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε αυτό διάταξη εθνικής νομοθεσίας, όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, η οποία αποκλείει από το σύστημα φορολογικών απαλλαγών, που προβλέπεται από την εν λόγω οδηγία υπέρ των βιοκαυσίμων, προϊόν, όπως αυτό περί του οποίου πρόκειται στην παρούσα υπόθεση, το οποίο προέρχεται από την ανάμιξη φυτικού ελαίου, πετρελαίου ορυκτής προέλευσης και ειδικών προσθέτων.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 42 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί ουσιαστικά να διευκρινιστεί κατά πόσον προσβάλλονται οι γενικές αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, όταν κράτος μέλος καταργεί, όσον αφορά προϊόν όπως το επίμαχο της κύριας δίκης, πριν την αρχικώς προβλεφθείσα από την εσωτερική νομοθεσία ημερομηνία εκπνοής, το σύστημα φορολογικής απαλλαγής που εφαρμοζόταν στο προϊόν αυτό. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί συναφώς αν μία τέτοια κατάργηση εξαρτάται από την ύπαρξη εξαιρετικών περιστάσεων.
- 43 Πρέπει να υπομνησθεί ότι οι αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης περιλαμβάνονται στην κοινοτική έννομη τάξη. Επομένως, τα κοινοτικά όργανα, αλλά και τα κράτη μέλη εξίσου, πρέπει να τις τηρούν κατά την άσκηση των εξουσιών που τους απονέμουν οι κοινοτικές οδηγίες (βλ., επ' αυτού, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 3ης Δεκεμβρίου 1998, C-381/97, *Belgocodex*, Συλλογή 1998, σ. I-8153, σκέψη 26, της 26ης Απριλίου 2005, C-376/02, «*Goed Wonen*», Συλλογή 2005, σ. I-3445, σκέψη 32, καθώς και της 21ης Φεβρουαρίου 2008, C-271/06, *Netto Supermarkt*, Συλλογή 2008 σ. I-771, σκέψη 18).
- 44 Ως εκ τούτου, διάταξη εθνική νομοθεσίας, όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, που αποσκοπεί στη μεταφορά των οδηγιών 2003/30 και 2003/96 στην εσωτερική έννομη τάξη του οικείου κράτους μέλους, πρέπει να τηρεί τις γενικές αυτές αρχές του κοινοτικού δικαίου.
- 45 Κατά πάγια νομολογία, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο και μόνον να εξετάσει κατά πόσον μία τέτοια εθνική ρύθμιση είναι σύμφωνη με τις εν λόγω αρχές (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 11ης Μαΐου 2006, C-384/04, *Federation of Technological Industries κ.λπ.*, Συλλογή 2006, σ. I-4191, σκέψη 34 της 14ης Σεπτεμβρίου 2006, C-181/04 έως C-183/04, *Elmeke*, Συλλογή 2006, σ. I-8167, σκέψεις 35 και 36, καθώς και της 17ης Ιουλίου 2008, C-347/06, *ASM Brescia*, Συλλογή 2008, σ. I-5641, σκέψη 72), το δε Δικαστήριο, αποφαινόμενο επί αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως κατά το άρθρο 234 ΕΚ, δεν είναι αρμόδιο παρά μόνον να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο

όλα τα στοιχεία ερμηνείας που αφορούν το κοινοτικό δίκαιο και τα οποία θα του επιτρέψουν να εκτιμήσει τη συμφωνία αυτή (βλ., ιδίως, απόφαση της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-286/94, C-340/95, C-401/95 και C-47/96, Molenheide κ.λπ., Συλλογή 1997, σ. I-7281, σκέψη 49).

- 46 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η αρχή της ασφάλειας δικαίου, αναγκαίο συμπλήρωμα της οποίας συνιστά η αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, επιτάσσει, αφενός να είναι οι κανόνες δικαίου σαφείς και ακριβείς, αφετέρου να είναι η εφαρμογή τους προβλέψιμη από τους υποκειμένους σ' αυτούς (βλ., ιδίως, αποφάσεις της 15ης Φεβρουαρίου 1996, C-63/93, Duff κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-569, σκέψη 20~~8~~ της 18ης Μαΐου 2000, C-107/97, Rombi et Arkopharma, Συλλογή 2000, I-3367, σκέψη 66, και της 7ης Ιουνίου 2005, C-17/03, VEMW κ.λπ., Συλλογή 2005, σ. I-4983, σημείο 80). Αυτή η επιταγή πρέπει να τηρείται με ιδιαίτερη αυστηρότητα οσάκις πρόκειται για μία ρύθμιση που ενδέχεται να συνεπάγεται οικονομικό βάρος, ώστε να μπορούν οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει (απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, C-17/01, Sudholz, Συλλογή 2004, σ. I-4243, σκέψη 34).
- 47 Όσον αφορά την απαίτηση σαφήνειας και ακρίβειας, πρέπει να τονισθεί ότι, εν προκειμένω, η εθνική διάταξη δυνάμει της οποίας καταργήθηκε το επίμαχο στην κύρια δίκη σύστημα φορολογικής απαλλαγής προφανώς την ικανοποιεί.
- 48 Σε ό,τι αφορά τον προβλέψιμο χαρακτήρα της κατάργησης του επίμαχου συστήματος φορολογικής απαλλαγής, πρέπει να επισημανθεί ότι, παρότι η κατάργηση αυτή αφορούσε μόνον το μέλλον και επομένως δεν διακύβευσε την απαλλαγή που χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης για τα έτη 2005 και 2006, τόσο ο νόμος περί φορολογίας των πετρελαιοειδών, όπως ισχύει από 1ης Ιανουαρίου 2004, όσο και ο νόμος περί φορολογίας της ενέργειας, όπως ισχύει από 1η Αυγούστου 2006, προέβλεπαν την εφαρμογή του εν λόγω συστήματος φορολογικής απαλλαγής έως την 31η Δεκεμβρίου 2009. Όσον αφορά τα βιοκαύσιμα, όπως το επίμαχο προϊόν στην κύρια δίκη, η ρύθμιση που θεσπίστηκε ακολούθως, στις 18 Δεκεμβρίου 2006, κατάργησε το σύστημα αυτό φορολογικής απαλλαγής από την 1η Ιανουαρίου 2007, ήτοι πριν από την αρχικώς προβλεφθείσα ημερομηνία.
- 49 Υπενθυμίζεται πάντως ότι το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι η αρχή της ασφάλειας δικαίου δεν συνεπάγεται απουσία νομοθετικής τροποποίησης, αλλά απαιτεί μάλλον

να λαμβάνει υπόψη ο νομοθέτης την ειδική κατάσταση των επιχειρηματιών και να προβλέπει, ενδεχομένως, προσαρμογές κατά την εφαρμογή των νέων νομικών κανόνων (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση VEMW κ.λπ., σκέψη 81).

- 50 Εν προκειμένω, από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία προκύπτει προφανώς, εναπόκειται δε στο αιτούν δικαστήριο να το εξακριβώσει, ότι, καίτοι προϊόντα όπως το επίμαχο της κύριας δίκης δεν απαλλάσσονται πλέον από το φόρο που επιβάλλεται στα ενεργειακά προϊόντα, εντούτοις μπορούν να υπαχθούν στο ευεργετικό καθεστώς που θεσπίστηκε συγχρόνως με την προαναφερθείσα διάταξη, στο πλαίσιο του οποίου οι προμηθευτές καυσίμων οφείλουν να τηρούν ένα ελάχιστο ποσοστό βιοκαυσίμων στα καύσιμα.
- 51 Όσον αφορά ειδικότερα την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, πρέπει εντούτοις να τονισθεί ότι στην υπόθεση της κύριας δίκης ο εθνικός νομοθέτης κατάργησε, πριν την αρχικώς προβλεφθείσα ημερομηνία, ένα σύστημα φορολογικής απαλλαγής, ως προς το οποίο είχε προηγουμένως κατ' επανάληψη διευκρινίσει, μέσω δύο ρητών ρυθμιστικών διατάξεων, ότι θα διατηρείτο σε ισχύ έως μία μεταγενέστερη και σαφώς προσδιορισθείσα ημερομηνία εκπνοής.
- 52 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι τα συμφέροντα ενός επιχειρηματία, όπως η προσφεύγουσα της κύριας δίκης, ο οποίος ξεκίνησε τις δραστηριότητές του υπό το κράτος του επίμαχου στην κύρια δίκη συστήματος φορολογικής απαλλαγής υπέρ των βιοκαυσίμων και προέβη προς τούτο σε δαπανηρές επενδύσεις, ενδέχεται να θίγονται σημαντικά εξαιτίας μιας πρόωρης κατάργησης του εν λόγω συστήματος, πολύ περισσότερο όταν η κατάργηση αυτή έλαβε χώρα αιφνίδια και απρόβλεπτα, χωρίς να παρασχεθεί στον επιχειρηματία ο απαραίτητος χρόνος προσαρμογής στο νέο νομοθετικό καθεστώς.
- 53 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η δυνατότητα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης παρέχεται σε όλους τους επιχειρηματίες στους οποίους ένα κοινοτικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες. Εντούτοις, όταν ένας συντετός και επιμελής επιχειρηματίας είναι σε θέση να προβλέψει τη θέσπιση κοινοτικού μέτρου ικανού να βλάψει τα συμφέροντά του, δεν μπορεί να επικαλεστεί την αρχή αυτή μετά τη λήψη ενός τέτοιου μέτρου. Επιπροσθέτως, οι επιχειρηματίες δεν μπορούν να τρέφουν δικαιολογημένα προσδοκίες ως προς τη

διατήρηση μιας υφισταμένης καταστάσεως, η οποία μπορεί να μεταβληθεί στο πλαίσιο της ασκήσεως της εξουσίας εκτιμήσεως που διαθέτουν τα εθνικά όργανα (βλ., συναφώς, ιδίως, αποφάσεις της 15ης Ιουλίου 2004, C-37/02 και C-38/02, Di Lenardo και Dilcxport, Συλλογή 2004, σ. I-6911, σκέψη 70, και παρατιθέμενη νομολογία, καθώς και απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, C-310/04, Ισπανία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2006, σ. I-7285, σκέψη 81).

- 54 Όσον αφορά την εμπιστοσύνη, την οποία θα μπορούσε να έχει ένας υποκείμενος στον φόρο σχετικά με την υπαγωγή του σε καθεστώς φορολογικής ελάφρυνσης, το Δικαστήριο έχει ήδη αποφανθεί ότι, όταν μία φορολογική οδηγία αναγνωρίζει ευρείες εξουσίες στα κράτη μέλη, μεταβολή της νομοθεσίας, επελθούσα κατόπιν της οδηγίας αυτής, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως απρόβλεπτη (βλ. απόφαση της 29ης Απριλίου 2004, C-487/01 και C-7/02, Gemeente Leusden και Holin Groep, Συλλογή 2004, σ. I-5337, σημείο 66).
- 55 Εντούτοις, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 33 έως 37 της παρούσας απόφασης, τα κράτη μέλη διαθέτουν ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προς επίτευξη των στόχων που τάσσονται με το άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β) της οδηγίας 2003/30 και μπορούν, ιδίως, να καθορίζουν προς τούτο υποχρεωτικό ποσοστό βιοκαυσίμων, το οποίο πρέπει να τηρούν οι εταιρείες πετρελαιοειδών.
- 56 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι αντικείμενο της εθνικής διάταξης, δυνάμει της οποίας καταργήθηκε το επίμαχο σύστημα φορολογικής απαλλαγής, είναι η επιβολή υποχρεωτικού ελαχίστου ποσοστού βιοκαυσίμων στα καύσιμα, δεν μπορεί, σε αντίθεση με τον ισχυρισμό του αιτούντος δικαστηρίου, να προβληθεί η απαίτηση να δικαιολογείται η κατάργηση αυτή από την ύπαρξη εξαιρετικών περιστάσεων.
- 57 Εντούτοις, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να κρίνει κατά πόσον ένας συνετός και επιμελής επιχειρηματίας μπορούσε να προβλέψει το ενδεχόμενο μιας τέτοιας κατάργησης, εντός ενός πλαισίου όπως αυτό της υπόθεσης της κύριας δίκης. Εφόσον πρόκειται περί ενός καθεστώτος προβλεπόμενου από διάταξη εθνικής νομοθεσίας, το αιτούν δικαστήριο πρέπει, λαμβάνοντας υπόψη τις μεθόδους πληροφόρησης που συνήθως χρησιμοποιεί το κράτος μέλος που θέσπισε τη διάταξη αυτή, καθώς και τις περιστάσεις της συγκεκριμένης περίπτωσης, να εκτιμήσει συνολικά και *in concreto* κατά πόσον προστατεύθηκε δεόντως η δικαιολογημένη

εμπιστοσύνη των επιχειρηματιών, τους οποίους αφορά η νομοθεσία αυτή (βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση «Goed Wonen», σκέψη 43).

- 58 Συναφώς, τόσο στις γραπτές της παρατηρήσεις, όσο και κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η προσφεύγουσα της κύριας δίκης επεσήμανε, χωρίς να αντικρουσθεί επ' αυτού από το Hauptzollamt Darmstadt, ότι όταν επικοινωνήσε με αυτό τον Ιανουάριο του 2007, το τελευταίο αγνοούσε το περιεχόμενο των τροποποιήσεων που επέφερε ο νόμος περί καθιέρωσης ποσοστού βιοκαυσίμων στο νόμο περί φορολογίας της ενέργειας, τα δε νέα έντυπα φορολογικής δήλωσης, που απαιτούνταν κατόπιν των εν λόγω τροποποιήσεων, δεν ήταν διαθέσιμα μέχρι τα μέσα Μαρτίου 2007, με αποτέλεσμα να εξακολουθήσει η προσφεύγουσα της κύριας δίκης να υποβάλει τις δηλώσεις της μεταξύ 1ης Ιανουαρίου και 31ης Μαρτίου 2007 βάσει των παλαιών εντύπων. Η προσφεύγουσα της κύριας δίκης επεσήμανε επίσης ότι, δεδομένου ότι η πρόωγη κατάργηση του φορολογικού πλεονεκτήματος που εχορηγείτο από το νόμο περί φορολογίας της ενέργειας θεσπίσθηκε δυνάμει χωριστού νόμου, βρέθηκε αντιμέτωπη με την εφαρμογή δύο νομοθεσιών, εκ των οποίων η μεν μία προέβλεπε φορολογική απαλλαγή, η δε άλλη την καταργούσε.
- 59 Δεν μπορεί να αποκλεισθεί το γεγονός ότι οι περιστάσεις αυτές ή μερικές εξ αυτών υποδηλώνουν από τη φύση τους, απόκειται δε στο αιτούν δικαστήριο να το εξετάσει στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, ότι η εθνική διάταξη που κατέργησε το επίμαχο σύστημα φορολογικής απαλλαγής και η οποία τέθηκε σε ισχύ εντός ιδιαίτερα βραχείας προθεσμίας δεν έτυχε τη δεδομένη στιγμή επαρκούς δημοσιότητας στους κύκλους των ενδιαφερομένων, γεγονός που ωστόσο αμφισβητήθηκε από το Hauptzollamt Darmstadt κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η πρόσβαση των διοικούμενων στην εφαρμοζόμενη εθνική νομοθεσία.
- 60 Εντούτοις, για να κρίνει το αιτούν δικαστήριο κατά πόσον ένας συνετός και επιμελής επιχειρηματίας μπορούσε να προβλέψει το ενδεχόμενο της κατάργησης αυτής σε μία διαφορά όπως αυτή της κύριας δίκης, πρέπει επίσης να λάβει υπόψη τις διάφορες περιστάσεις που προηγήθηκαν της εν λόγω έναρξης ισχύος. Συναφώς, προκειμένου να δοθεί λυσιτελής απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, πρέπει να επισημανθούν ιδιαίτερα τα ακόλουθα στοιχεία που προκύπτουν από την ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία και τα οποία αφορούν τόσο το εθνικό, όσο και το κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο.

- 61 Όσον αφορά, καταρχάς, το εθνικό ρυθμιστικό πλαίσιο, το οποίο συνιστά το εγγύτερο νομικό πλαίσιο για μία μικρομεσαία επιχείρηση, όπως αυτή της κύριας δίκης, πρέπει να υπογραμμισθεί το γεγονός ότι η εθνική νομοθεσία που εισήγαγε το επίμαχο σύστημα φορολογικής απαλλαγής προέβλεπε από το 2004, σύμφωνα, κυρίως, με τις διατάξεις του άρθρου 16, παράγραφος 3, της οδηγίας 2003/96, ότι οι εθνικές αρχές υποχρεούνται να επανεξετάζουν τις απαλλαγές και τις φορολογικές ελαφρύνσεις που εφαρμόζονται στα βιοκαύσιμα σε συνάρτηση με την εξέλιξη των τιμών των πρώτων υλών, προκειμένου να διασφαλίζεται ότι τα φορολογικά αυτά πλεονεκτήματα δεν οδηγούν σε υπεραντιστάθμιση των πρόσθετων δαπανών που συνδέονται με την παραγωγή των βιοκαυσίμων.
- 62 Εν προκειμένω, δεν μπορεί να αποκλεισθεί το γεγονός ότι η κατάργηση της φορολογικής απαλλαγής υπέρ των αναμεμιγμένων προϊόντων, όπως το επίμαχο προϊόν της κύριας δίκης, υπαγορεύθηκε εν μέρει, στοιχείο που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει, από την ανάγκη να τερματισθεί μία τέτοια υπεραντιστάθμιση. Πάντως, σε κάθε περίπτωση, μία τέτοια διάταξη υποδεικνυε ασφαλώς από τη φύση της πάραυτα στους συνετούς και επιμελείς επιχειρηματίες ότι το εφαρμοζόμενο στα βιοκαύσιμα σύστημα φορολογικής απαλλαγής ενδέχεται να προσαρμοσθεί, ή ακόμα και να καταργηθεί, από τις εθνικές αρχές, προκειμένου να ληφθεί υπόψη η εξέλιξη ορισμένων εξωτερικών συνθηκών και ότι, ως εκ τούτου, ουδεμία βεβαιότητα περί διατήρησης ενός τέτοιου συστήματος για μια καθορισμένη περίοδο μπορούσε να συναχθεί από την εν λόγω διάταξη.
- 63 Σημειωτέον, εξάλλου, ότι σύμφωνα με την απόφαση περί παραπομπής, καθώς και με τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσε η Επιτροπή, η κατάργηση του συστήματος φορολογικής απαλλαγής που εφαρμόζεται στα βιοκαύσιμα, όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη, είχε ανακοινωθεί στην συμφωνία συνασπισμού που συνήφθη στις 11 Νοεμβρίου 2005 από τη νέα κοινοβουλευτική πλειοψηφία, η οποία εξέφρασε στην εν λόγω συμφωνία την πρόθεσή της να αντικαταστήσει τα διάφορα φορολογικά πλεονεκτήματα υπέρ των βιοκαυσίμων με μία υποχρέωση ως προς την ανάμειξη των τελευταίων. Από τις παρατηρήσεις του Hauptzollamt Darmstadt προκύπτει, επίσης, ότι το μέτρο αυτό είχε ανακοινωθεί σε ένα νομοσχέδιο της 6ης Απριλίου 2006. Εξάλλου, η ίδια η τελωνειακή αρχή διευκρίνισε κατά την κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση ότι κατά τη διάρκεια του 2006 πραγματοποιήθηκαν σημαντικές συναφείς συζητήσεις με τους ενδιαφερόμενους κύκλους.

- 64 Εντούτοις, πρέπει να ληφθεί επίσης υπόψη το γεγονός ότι ο εθνικός νομοθέτης, πέντε μήνες πριν την κατάργηση του συστήματος απαλλαγής υπέρ των βιοκαυσίμων, όπως το επίμαχο προϊόν στην κύρια δίκη, επιβεβαίωσε, μέσω του νόμου περί φορολογίας της ενέργειας, όπως ισχύει από την 1η Αυγούστου 2006, ως ημερομηνία εκπνοής του εν λόγω συστήματος την 31η Δεκεμβρίου 2009, προβλέποντας ωστόσο, σε ό,τι αφορά τα βιοκαύσιμα που, όπως και το επίμαχο, αποτελούνται από φυτικά έλαια, βαθμιαία κατάργηση του συστήματος μέσω διαβαθμισμένης μείωσης του ποσοστού απαλλαγής από 1ης Ιανουαρίου 2008 έως το τέλος του 2012.
- 65 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει κατά πόσο μία τέτοια περίπτωση, που αντικατόπτριζε τη βούληση του εθνικού νομοθέτη, στα μέσα του 2006, να διατηρήσει σε ισχύ το επίμαχο σύστημα φορολογικής απαλλαγής, μπορούσε να αποτελέσει ένδειξη για έναν συνετό και επιμελή επιχειρηματία, ότι το εν λόγω σύστημα θα εξακολουθούσε να εφαρμόζεται τουλάχιστον έως την αρχικώς προβλεφθείσα ημερομηνία εκπνοής του, ήτοι έως τις 31 Δεκεμβρίου 2009, ή έστω μερικώς έως το 2012. Συναφώς, εναπόκειται, κυρίως, στο προαναφερθέν δικαστήριο να εξετάσει κατά πόσο η πεποίθηση που διαμόρφωσε σχετικώς ένας τέτοιος επιχειρηματίας ενδέχεται να ενισχύθηκε από το γεγονός ότι η εν λόγω διατήρηση σε ισχύ αποφασίσθηκε κατόπιν των διαφόρων ανακοινώσεων, που παρατίθενται στη σκέψη 63 της παρούσας απόφασης, οι οποίες υποδήλωναν ότι το σύστημα αυτό θα καταργούνταν.
- 66 Σε ό,τι αφορά, κατά δεύτερο λόγο, το κοινοτικό ρυθμιστικό πλαίσιο, πρέπει να επισημανθεί ότι η εν λόγω νομοθετική ρύθμιση δεν υπέστη οποιαδήποτε αλλαγή κατά τη διάρκεια της κρίσιμης περιόδου. Εναπόκειται, πάντως, στο αιτούν δικαστήριο να εκτιμήσει κατά πόσο ένα τέτοιο γεγονός ενδέχεται να δημιούργησε την εντύπωση σε έναν συνετό και επιμελή επιχειρηματία, ότι το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που διαμορφώθηκε προς μεταφορά στην εσωτερική έννομη τάξη της εν λόγω νομοθετικής ρύθμισης θα παρέμενε εξίσου αμετάβλητο, παρά το γεγονός ότι, όπως αναφέρθηκε στη σκέψη 35 της παρούσας απόφασης, η οδηγία 2003/30 παρείχε στα κράτη μέλη ευρύ περιθώριο εκτιμήσεως όσον αφορά τη φύση των ληπτέων μέτρων για την επίτευξη των στόχων της.
- 67 Συμπεραίνεται, επομένως, ότι το αιτούν δικαστήριο πρέπει, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των προαναφερθέντων στοιχείων, καθώς και κάθε άλλη περίπτωση που είναι συναφής με την ενώπιον του εκκρεμούσα διαφορά, να εξετάσει, στο πλαίσιο μιας σφαιρικής και *in concreto* αξιολόγησης, κατά πόσον η προσφεύγουσα της κύριας δίκης διέθετε, ως συνετός και επιμελής επιχειρηματίας επαρκή στοιχεία, βάσει των οποίων

μπορούσε να αναμένει ότι το επίμαχο στην κύρια δίκη σύστημα φορολογικής απαλλαγής θα καταργείτο πριν την αρχικώς προβλεφθείσα ημερομηνία εκπνοής του.

- 68 Κατά συνέπεια, η απάντηση στο δεύτερο ερώτημα που υποβλήθηκε είναι ότι οι γενικές αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης επιτρέπουν, καταρχήν, σε κράτος μέλος, όσον αφορά προϊόν, όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη, να καταργήσει, πριν την αρχικώς προβλεφθείσα από την εθνική νομοθεσία ημερομηνία εκπνοής, το σύστημα φορολογικής απαλλαγής που εφαρμοζόταν στο προϊόν αυτό. Σε κάθε περίπτωση, προϋπόθεση μίας τέτοιας κατάργησης δεν είναι να συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις. Εναπόκειται εντούτοις στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει, στο πλαίσιο μίας σφαιρικής και *in concreto* αξιολόγησης, κατά πόσον τηρήθηκαν οι ανωτέρω αρχές στην κύρια δίκη, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των σχετικών με αυτή περιστάσεων.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 69 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 3 της οδηγίας 2003/30 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Μαΐου 2003, σχετικά με την προώθηση της χρήσης βιοκαυσίμων ή άλλων ανανεώσιμων καυσίμων για τις μεταφορές, έχει την

έννοια ότι δεν αντιβαίνει σε αυτό διάταξη εθνικής νομοθεσίας, όπως η επίμαχη της κύριας δίκης, η οποία αποκλείει από το σύστημα φορολογικών απαλλαγών, που προβλέπεται από την εν λόγω οδηγία υπέρ των βιοκαυσίμων, προϊόν, όπως αυτό περί του οποίου πρόκειται στην παρούσα υπόθεση, το οποίο προέρχεται από την ανάμιξη φυτικού ελαίου, πετρελαίου ορυκτής προέλευσης και ειδικών προσθέτων.

- 2) Οι γενικές αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης επιτρέπουν, καταρχήν, σε κράτος μέλος, όσον αφορά προϊόν, όπως το επίμαχο στην κύρια δίκη, να καταργήσει, πριν την αρχικώς προβλεφθείσα από την εθνική νομοθεσία ημερομηνία εκπνοής, το σύστημα φορολογικής απαλλαγής που εφαρμοζόταν στο προϊόν αυτό. Σε κάθε περίπτωση, προϋπόθεση μίας τέτοιας κατάργησης δεν είναι να συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις. Εναπόκειται εντούτοις στο αιτούν δικαστήριο να εξετάσει, στο πλαίσιο μίας σφαιρικής και *in concreto* αξιολόγησης, κατά πόσον τηρήθηκαν οι ανωτέρω αρχές στην κύρια δίκη, λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των σχετικών με αυτή περιστάσεων.

(υπογραφές)